

'n Christosentriese benadering deur die kerk tot die krisis wat deur armoede en vigs meegebring word ¹

*Pieter Verster
Departement Sendingwetenskappe
Fakulteit Teologie
Universiteit van die Vrystaat
Posbus 339
BLOEMFONTEIN 9300
versterp.hum@ufs.ac.za*

Abstract

A Christocentric approach by the church to the crisis brought about by poverty and Aids.

The crisis brought about by poverty and HIV/Aids calls for an urgent response by the church. Although the church tried to approach this challenge from different perspectives certain problems remain. A Christocentric approach is proposed as a way of dealing with poverty and Aids. This approach points to Christ, as the second Adam, who by His grace which is far more abundant than the sin of the first Adam brings about new hope. Departing from this Christocentric approach, the challenge of illness and poverty could be addressed from a holistic perspective, with positive results.

1. Inleiding

Die verhouding tussen armoede en vigs word dikwels indringend bespreek. Die kerk se reaksie op armoede en vigs is egter dikwels onseker, omdat die

1 Hierdie artikel is gebaseer op navorsing wat deur die Nasionale Navorsingstigting (NNS) van Suid-Afrika ondersteun is. Alle standpunte, gevolgtrekkings en voorstelle wat ge-

uitdagings net te groot is om op tradisionele wyse op te los. Die eise wat die MIV/vigs-krisis juis te midde van ernstige armoede stel, is des te groter. Aangesien dit ’n seksueel-oordraagbare siekte is, word etiese vroe boonop rondom die siekte gevra. Die kerk se houding teenoor die krisis waaronder MIV-lyers en vigs-pasiënte leef, stel besondere eise – des te meer wanneer dit met armoede gepaard gaan. Die hantering van hierdie uitdagings vra na diepgaande besinning.

2. Navorsingsvrae

Om uiteindelik die probleme en uitdagings te hanteer wat deur die MIV/vigs- en armoedekrisis daargestel word, sal die wesenlike van die kerklike benadering nuwe betekenis moet kry. Op watter wyse was die kerk betrokke en hoe moet sy in die toekoms daarby betrokke wees? Sou ’n Christosentriese benadering ten opsigte van die armoede- en vigs-vraagstuk betekenisvolle antwoorde kan bied en, indien wel, hoe moet dit daar uitsien? Wat is die eie aard van armoede en waarin verskil die eise wat armoede meebring van die eise wat MIV/vigs meebring? Op watter wyse moet die kerk by die nuwe uitdagings aanpas wat deur MIV/vigs aan mense wat in die uiterste armoede leef gestel word? Is daar sekere konstantes wat steeds vanuit ’n evangeliese benadering afgelei kan word om nuwe uitdagings die hoof te bied? Hierdie vrae moet gevra word om tot ’n nuwe benadering te kom wat die uitdagings wat armoede en vigs stel, die hoof bied. ’n Diepgaande teologiese perspektief is noodsaaklik. Die kerk speel ’n belangrike rol in die gemeenskap en moet steeds meer en meer vanuit die bronne waaruit sy lewe die uitdagings van die gemeenskap die hoof bied.

3. Metodologie

Om die vraagstuk, hoe die kerk vigs/armoede hanteer, te ontleed, is dit nodig om sekere uitgangspunte vas te lê. Die spesifieke uitdaging wat armoede en vigs tegelyk stel, moet oorweeg word. Dit is dus nodig om armoede in verhouding tot vigs te definieer. Die literatuur wat betekenisvol op die vraagstuk inspeel, moet nagegaan word. ’n Teologiese benadering vra ook dat die probleem vanuit die Skrif geëvalueer word.

Müller (2007:519-520) wil ’n teologiese benadering volg wat die krisis op ’n oop wyse benader: “Dit is slegs ’n teologie wat tussen-in en duskant opereer

maak word, is die standpunt van die outeur en die NNS aanvaar geen verantwoordelikheid daarvoor nie. Die navorsing is ook deur die UV Kluster: “New frontiers in poverty reduction and sustainable development” ondersteun.

wat 'n mens toelaat om na die groter prentjie te kyk. Dan besef ons dat ons eers betekenisvol oor hierdie pandemie kan saampraat, indien ons iets begin begryp van die sosiaal-ekonomiese magsdiskoerse wat sommige mense net soveel minder keusemoontlikhede bied as ander.” Daar kan geen twyfel bestaan dat die sosiaal-ekonomiese uitdagings ontsaglik groot is nie en dat verskeie magsdiskoerse voorkom nie, maar daar sal indringend na 'n diep Skriftuurlike benadering gesoek moet word. In daardie opsig bied Müller se benadering nie genoegsame antwoorde nie en sal na die betekenis van 'n Christosentriese benadering gekyk moet word.

4. Armoede en MIV/vigs: enkele begripsbepalings

Ten spyte van die nou verband tussen armoede en MIV/vigs is dit tog ook duidelik dat die bron van MIV/vigs nie armoede is nie, maar die virus. Die oordrag van die virus is verder bekend, naamlik seksuele kontak, bloedoortappings, die gebruik van besmette naalde en moeder-tot-kind oordrag. MIV/vigs is 'n verwoestende siekte. Alhoewel daar medies gesproke verskeie maatreëls getref kan word om die lewenstandaard en lewensverwachting van die pasiënte te verhoog en te verleng is dit steeds 'n ongeneeslike siekte. Dit is egter ook in die meeste gevalle 'n voorkombare siekte. Om hierdie rede tree verskeie etiese vrae in die hantering daarvan na vore.

Armoede is op sy beurt 'n veelkantige saak en daar is verskeie benaderings waarmee dit beskryf kan word. Van der Walt (2003:40 e.v.) open 'n perspektief waarin armoede veel meer omvattend beskryf word as by ander benaderings. Die volle reikwydte van die mens se bestaan word verreken. Alle aspekte van die verhoudinge waarin die mens staan, soos deur Dooyeweerd (1969b:80ff.) neergepen, kan deur armoede geraak word. Al die wetskringe van bestaan word ook deur armoede geraak. Selfs aspekte soos die juridiese en linguistiese word deur armoede en die daarmee gepaardgaande verlies aan volle bestaansmoontlikhede geraak. Dit is dus nie slegs 'n ekonomies-maatskaplike aangeleentheid nie. Die ekonomiese aspek van armoede het egter 'n beslissende invloed op die bestaan van mense. Wanneer daar nie in die mees basiese behoeftes van mense voorsien kan word nie is die persone geweldig kwesbaar. Die behoefte aan kos en klere word allesomvattend. Blote voortbestaan bepaal dikwels die mens se lewensomstandighede. Armoede beïnvloed die mens se totale lewens- en wêreldbeskouing. Die stryd om voort te bestaan word so beslissend dat dit ook die morele bestaan van mense raak. Nie alleen kan dit tot optrede lei om ten alle koste lewensmiddele in die hande te kry nie, maar dit kan ook tot ernstige etiese krisisse lei. Armoede moet dus duidelik onderskei word van enige siektetoestand. As sodanig het armoede 'n eie selfstandigheid.

Armoede	MIV/vigs
Vernietigende sosiale probleem	Vernietigende pandemie
Soms veroorsaak deur faktore buite beheer; soms self	veroorzaak Soms veroorsaak deur faktore buite beheer van die pasiënt
Onder bepaalde omstandighede voorkombaar	Dit is dikwels voorkombaar
Raak hele gemeenskappe	Raak hele gemeenskappe
Het gevolge vir nabye gesinslede	Het gevolge vir nabye gesinslede
Het gevolge vir die persoon self	Het gevolge vir die persoon self
Vereis radikale ingryping	Vereis radikale ingryping
Kerk het ’n besondere roeping teenoor die armes	Kerk het ’n besondere roeping, omdat dit ook etiese aspekte raak

Daar is egter wel aanduidings dat armoede ’n belangrike rol in MIV/vigs speel en dat swak ekonomiese omstandighede ’n teelaarde vir die siekte is. Daar is getuienis dat die voorkoms van MIV/vigs groter is onder gemeenskappe wat gebrek ly. Daar is groter probleme rondom die beskikbaarheid en gebruik van antiretrovirale medikasie. Die ekonomies arm persoon is op baie terreine kwesbaar vir siektes. Dit is ook die geval met MIV/vigs. Die feit dat arm mense kwesbaar is, vererger die gevolge en lewenskrisisse wat met MIV/vigs gepaard gaan. Getu (2003:55) verduidelik die uitdaging soos volg: “It has been recognized that AIDS is basically an economic issue. The poor, the unemployed and the marginalized are the main targets of HIV/AIDS.”

5. Armoede en die toename in vigs

Hierdie aspek word verder deur Stillwaggon (2006:36) uitgebou wanneer hy daarop wys dat armoede en die gepaardgaande wanvoeding ’n teelaarde vir immuniteits-gebreksiektes is. Alhoewel seksueel oordraagbare siektes nie deur armoede as sodanig versprei word nie, is die gevolge daarvan veel erger waar ernstige wanvoeding voorkom. Stillwaggon (2006:36) skryf: “It is important to reiterate that STD’s (including HIV) are not a special case; they are infectious bacterial and viral diseases that can be more easily transmitted to a host whose immune system is weakened by malnutrition and by the synergistic effects of other infectious and parasitic diseases. STD’s find their most fertile ground in the most nutritionally immunosuppressed population, such as we find in many countries in Africa and Asia. In particular, malnutrition that disturbs epithelial integrity

promotes access for any disease, including genital ulcer infections that provide entry points for HIV.”

SAOG-lande is onder die vatbaarste vir MIV en Chirambo (2008:18-19) beskryf die redes hiervoor soos volg:

- Die hoë vlakke van ‘gender’-gebaseerde geweld maak dit moeilik vir sekere groepe om weerstand teen uitbuiting te bied.
- Die lae vlakke van kennis oor vigs en die onkunde oor die siekte lei tot gebrekkige voorsorg daarteen.
- Hoë vlakke van seksuele aktiwiteit onder jongmense bevorder die verspreiding van MIV.
- Die tipe MIV-virus (tipe een), is aktiewer as die tipe in Wes-Afrika.
- Vroue wat weens sosiale, wetlike en kulturele praktyke in onderdanige posisies geplaas word, kan moeilik teen risikogedrag weerstand bied.
- Die hoë mobiliteit en migrasiepatrone bevorder die ongekontroleerde verspreiding van die virus.
- Polities gemotiveerde konflik en geweld lei tot ’n toename in die siekte.
- Die voorkoms van verskeie seksmaats lei tot ’n toename in die siekte.

Hamoudi en Sachs (2002:690) wys op die siekte se diepgaande invloed op die gemeenskap en die wyse waarop die pandemie die sirkelgang van armoede en siekte bevorder: “The Aids pandemic is not only causing cataclysmic suffering throughout Africa, it is producing manifold adverse consequences for economic development. Aids impacts the economy at the level of households (reduced saving and investment, loss of skills, dissolution of families, descent into poverty), enterprises (worker turnover, reduced on-the-job training, loss of worker morale) government (fiscal crisis), and society at large (loss of trust, increased crime). The cost of AIDS morbidity and mortality alone may already reach around 20% of African GNP. These costs will be multiplied through a sharp reduction in economic growth in the coming years.”

6. Evaluering van die vraagstuk

6.1 Kerklike betrokkenheid by die armoede/vigs krisis

6.1.1 Die kerk se reaksie op armoede

Van die vroegste tye het die kerk ’n besondere roeping om armoede te verlig vertoon. Reeds in Handeling 6:1-7 word aangedui dat daar na die

weduwees en wese omgesien is. In navolging van Jesus self is die persone wat in armoede verval het juis ook gesien as die naaste aan wie die liefde van God betoon moet word. Die sendinggeskiedenis vertoon op unieke wyse die besondere bydrae wat die kerk deur die eeue tot armoede-verligting en die oplossing van ander sosiale krisisse gelewer het (vgl. Webster 1982:765 e.v.). Soms was hierdie bydrae van die kerk ook gebrekkig en is daar nie genoegsame aandag aan die omvattende nood van mense gegee nie, en het die kerk meer klem op slegs bekering gelê. Die dringende nood van mense was egter steeds in die gesigsveld van die kerk.

6.1.2 Die kerk se reaksie op MIV/vigs

Die kerk se bydrae in die krisis van MIV/vigs word dikwels bevraagteken. Van Dyk & Van Dyk (2007:683) wys daarop dat die kerk soms nie ’n positiewe rol in die hantering van vigs gespeel het nie. Die kerk se aksies en optrede word soms as ongeërg, weerstandig teen die hulpverleners onder lyers en negatief ervaren. Die negatiewe reaksies sluit in die beklemtoning dat MIV die gevolg van immorele optrede is; hierdie klem kan tot diskriminerende optrede teen lyers lei. Stigmas oor vigs word soms ook deur geloofsgemeenskappe bevorder. Van Dyk en Van Dyk (2007:694) verduidelik: “The results of this study have further emphasised the fact that negative attitudes towards HIV-positive people and condom usage often exist among religious workers and members of the congregation who are most active in the church. Negative attitudes are also most often associated with people of lower educational levels, rural people, black members and men.”

Die kerk is, soos aangetoon, reeds van die vroegste tye af by armoede en siekte as krisis betrokke. Dikwels was die reaksie teenoor vigs pasiënte egter veroordelend. Mageto (2005:295) verwys na die negatiewe reaksie teenoor MIV/vigs: “The church’s response to HIV/AIDS has been slow and mostly coupled with judgmental and exclusivist spirits. In fact, with a few exceptions of either congregational ministrations or individual Christians associated with the epidemic have either been declared a natural punishment from God or said to be the outcome of witchcraft.” Daar is egter ook aanduidings van reaksies waarin die kerk wel die erns van die krisis besef en vanuit die Skrif ’n antwoord wil bied. Reaksies op die uitdaging wat armoede en vigs stel, sluit ook hulpverlening in. Ook die Pentekostalistiese kerke, wat tradisioneel negatief teenoor sosiale betrokkenheid gestaan het, toon groter meeleving met sosiale probleme. Attanasi (2008:206) toon aan dat daar sterk aanduidings is

dat hulle ook die sosiale aspekte van die Evangelie met erns bejeën: “As such, South African Pentecostals may be slightly more likely than the broader South African population to see working for justice on behalf of the poor as their duty and less likely to say that AIDS is a punishment from God.”

6.1.3 *Beskouings oor die taak van die kerk*

Ayers (1995:210) is van mening dat die kerk sout en lig in die duisternis moet wees (Matt. 6:13-16), die naaste soos haarself moet liefhê (Luk. 10:25-37), moet vergewe soos God ons vergewe het (Kol. 3:13), barmhartigheid moet liefhê (Miga 6:8), omgee moet bevorder (Kol. 3:12), nie moet oordeel nie (Luk. 6:37-38) en vrese moet besweer (2 Tim. 1:7), omdat God van ons vra om juis met 'n lewende geloof die krisis van vigs tegemoet te gaan.

Allen, Cox en Matlock (2002:86) verwys na Jesus se genesingsbediening en kom tot die gevolgtrekking dat dit die taak van die kerk uit spel: “Such healing manifestations were a testimony of the Messiahship of Christ. Tending to the sick is one way in which, as followers of Jesus, our love is translated into action.”

Mageto (2005:297) dui op sy beurt op die onderrigtaak van die kerk. Die kerk moet die leiding neem in die deurgang van inligting en ook mense aan verskeie aspekte van die hantering van die epidemie blootstel. Die bevordering van 'n gesonde gesinslewe word ook beklemtoon. Getu (2003:59) wys op die positiewe aspekte van 'n gesonde, etiese seksuele lewe.

Haddad (2006:88) dui egter op die gebrokenheid van die bediening: “Treatment, I know, can save lives. But of course this is not enough. We need to continue wrestling with our faith and the resources it offers to grant liberation and life to those who suffer. Now is our moment of grace and opportunity.”

Karamera (2004:80) dui daarop dat die kerk oor verskeie hulpbronne beskik om welverandering teweeg te bring: “The church has a lot of resources to win this battle. The community of believers, using God’s Word can rekindle hope and cause spiritual and emotional healing to the brokenhearted. They need to carry Jesus’ invitation to those ‘... who are weary and heavy laden ...’ Many Christians and clergy who have experienced Jesus’ healing power are already involved as healers as they share their experience. Our task is better to equip them and encourage them to be more effective. We need to look out for gaps and plan to fill them.”

Die pastorale aspek van die kerk se werk is daadwerklik van belang. Kiriswa (2003:97) dui aan hoedat dit op grondvlak kan gebeur: “Apart from esta-

blishing homes for orphans and health facilities for persons living with HIV/AIDS, the Church is also challenged to review and strengthen its approach to the pastoral and spiritual care of the sick with special attention to persons living with HIV/AIDS. This can be done through Small Christian Communities in conjunction with the affected families and their infected members.”

Mwaura (2008:47) wys op die ekumeniese betrokkenheid van die kerk. Die netwerke van leiers in Afrika het ekumeniese verhoudings tot gevolg gehad. Hy is van mening dat die hoofokus van die kerk die verandering van houdings, waaronder vroue (dikwels) verneder word, moet wees. Dit kan, volgens hom, plaasvind waar seminare en werksinkels georganiseer word om die jeug sensitief vir ‘gender’-sake te maak, die bevordering van respek teenoor vroue, sodat huishoudings saam die las van die versorging van die siekes kan dra, opvoeding om kulturele gebruike wat nadelig vir vroue is, teen te gaan, die bevordering van menseregte en aktiewe aksies om die las op vroue en meisies te verlig.

6.2 Praktiese ingryping

Die sosiale uitkalking van moraliteit het ook ingrypende gevolge. Daarom is dit noodsaaklik dat die kerk holisties betrokke raak. Die gevaar van ’n oppervlakkige boodskap moet egter dringend uitgewys word. Mombo (2005:64) oefen skerp kritiek uit teen die welvaartsevangelie. Juis die siekes kan dan onder ’n valse indruk gebring word. God word vir hulle net die Een wat wonderwerke doen. Die welvaartsevangelie bevestig volgens hom die lewenswyse van die rykes en bied min troos vir die wat steeds siek bly: “The prosperity gospel shifts blame from the tangible factors that make so many people poor to the poverty-stricken themselves ...”

Mombo (2005:65) toon dan aan dat die evangelie veel omvattender is: “The Christian message’s implications, however, extend far beyond our immediate society, promising a fullness of liberation neither attainable nor imaginable in our present world. It is not a message detached from society, but a message of involvement and concern – for all of creation in its wholeness.”

Armoede en die uitdagings wat deur MIV/vigs gestel word is egter ingrypend en sal radikaal saam hanteer moet word. Armoede sal met al die vermoëns waaroor die kerk beskik, hanteer moet word, met die verstandhouding dat die siektes wat daaronder gedy die volle aandag geniet.

6.3 'n Christelik-etiese benadering

'n Christelik-etiese benadering moet vanuit 'n teologies-begronde lewens- en wêreldbeskouing afgelei word. Daarin moet opnuut bevestig word dat God die Skepper is wat die mens na sy beeld geskape het. Die mens het dus die verantwoordelikheid om voor God te leef as beeld van God. Die mens is egter ook die totaal in-sonde-gevalle mens en sou sonder die verlossing wat God bied nie heil kon beleef nie. Die verlossing in Christus bring dus die totale herstel van die mens wat bepaal word deur die lewe van dankbaarheid. In hierdie verband maak Heyns (1982:192) enkele belangrike opmerkings. Die etiese handeling gaan van die mens uit en is op die mens gerig. Die mensbeskouing in die etiek is dus van groot belang. Die mens word, volgens Heyns (1982:192), fundamenteel deur die eenmaal gesproke Skeppingswoord en die nog gesproke Voorsienigheidswoord bepaal. Maar slegs vanuit die Skrifgeworde woord kan die ontiese kwaliteit van die mens verstaan word. Heyns skryf (1982:205): “*Die mens se verhouding tot God* is ongetwyfeld die grond- of wortelverhouding waarin hy staan, en is konstitutief vir sy wese as mens. Geheel, afgesien van die vraag of die mens hierdie verhouding bewustelik erken en aanvaar, en God as die Bron van sy lewe dankend daarvoor loof en aanbid, kan die mens buite hierdie verhouding geen oomblik bestaan nie” (Kursief Heyns). Dit is inderdaad ook beslissend vir die hantering van die vraagstuk van armoede en die hantering van MIV/vigs in hierdie verband. Die verlossing in Christus is bepalend.

Die Christelik-etiese benadering wat dus gevolg moet word, vereis 'n Christosentriese aanpak. Die vraag moet nou gevra word of 'n Christosentriese benadering nie die deur oopmaak vir 'n volledige kerklike reaksie waar die kerk 'n duidelike en volledige antwoord probeer formuleer nie. Sou 'n Christosentriese benadering wel die deur vir volledige betrokkenheid oopmaak? 'n Christosentriese benadering skep die geleentheid om die mens vanuit die perspektief van 'n begenadigde te benader, omdat Jesus Christus self as ware God en volkome mens die volheid van die lewe bepaal. Indien die saak vanuit 'n Christosentriese hoek benader word, kan die betekenis van lewe en hoop duideliker na vore gebring word. Dit sluit die probleem van armoede sowel as MIV/vigs in.

Wat is die betekenis van die Christosentriese benadering?

Die goeie getuigenis aangaande Jesus Christus skep ware menslikheid. Hy is die Een vir die ander, wat die moontlikhede skep om waarlik as mens

voor God te verskyn. Die ware menslikheid is te vinde in Jesus, wat Homself oorgegee het in die dood. Die lewe word in Hom gevind waar Hy as volkome mens en ware God die mens ten volle voor God bring. Die mees ontheemde word juis in Christus opgesoek. Hy is die Een wat eenheid met God bring.

Christus self word die EEN wat die moontlikheid van menslikheid skep, selfs vir die diep in sonde gevallene. Dit is juis Christus wat die dood oorwin wat ook die lewe kan gee. Juis in Hom word lewe ook vir die arme/vigslyer ’n moontlikheid, omdat dit die nood/siekte en die gevolge en oorsake daarvan transendeer. Die kerk wil egter nooit bloot ’n humanitêre benadering voorstaan nie, maar volg ten diepste ’n benadering waar die verhouding met God in Christus geskep word.

Dit word uitgedruk in Romeine 5 waar God juis optree teenoor die mens wat in vyandskap teenoor Hom staan.² Die ingrypende en reslose aanvaarding in Christus is radikaal en volledig. Juis in die aanvaarding van die mens in nuwe verhoudinge skep God nuwe hoop. Hierdie hoop is volledig bepaal deur die tweede Adam wat oorvloedig in sy genade is, veel meer oorvloedig as die eerste Adam se sonde.³ Juis in die tweede Adam is die moontlikheid vir die kerk daar om uiterste heil aan die mens te bring. Dit skep pastorale geleenthede tot nuwe heil.

2 Schreiner (1998:257) wys daarop dat die toorn van God weggeneem word. Moo (1996:307-308) stel dit soos volg: "Paul accentuates the love of God manifested in the cross of Christ by reminding us that the pinnacle of human love is the giving of one's life for a person one is close to – a spouse, child, or combat buddy – whereas God sent his Son to die for people who hated him (v.8)." Harrison (1980:59) verduidelik: "It was for 'sinners' Christ died, for men who were neither 'righteous' nor 'good'. The contrast is between the tremendous worth of the life laid down and the unworthiness of those who stand to benefit from it."

3 Schreiner (1998:285) stel dit soos volg: "The depth of Christ's grace is revealed by the undoing of Adam's sin, for grace would not shine as brilliantly if it did not involve the conquering and subduing of previously existing sin." Ook Jewett (2007:389) verwys na die betekenis van die Christus-gebeure en toon aan dat die oorweldigende oorwinning die einde van die sonde insluit en dat die nuwe heerskappy van die genade aanbreek. Dunn (1988:300) stel dit soos volg: "As sin and death encompass the whole of the old epoch, so grace encompasses the whole of the new. As grace became present in its overflowing abundance as the gracious act of Christ, so the rule of grace will continue on into the future into life eternal." Ook Fitzmyer (1993:422) bevestig dat Jesus se gehoorsaamheid heil vir die ander bring: "The many will be constituted righteous through Christ's obedience because God has in Christ identified himself with sinners and taken upon himself the burden of their sin; hence they will receive as a free gift from God that status of uprightness which Christ's perfect obedience alone has merited."

In 1 Korintiërs 15 word die opstanding van Jesus Christus die grond van die hoop.⁴ Die kerk wat leef uit die hoop in Jesus Christus se opstanding rig sigself op die uitsiglose mens. Dit geskied met verwagting van eskatologiese heil, maar ook van 'n lewe met onsekerheid, gebrek en beperkinge, omdat die mens die hoop op die lewe met God in Christus vind. Daarmee saam moet natuurlik die geloof in Christus bevestig word.

Die universele betekenis van Jesus as Lam van God in Openbaring 5 maak dit moontlik om die heil en hoop van die nuwe verwagting aan almal te bring.⁵ Hierdie universele boodskap van die heil van die Lam asof geslag, het diepgaande betekenis vir almal wat aan vigs ly en vir alle mense wat in armoede lewe. Dit sluit niemand uit nie. Die weskroep om in Christus die ware versoening te vind, bly egter onveranderlik.

Richardson (2006:49) wys juis op die betekenis van die kruis: "Once it is realised that Christian ethics is rooted in a community which remembers the crucified Christ, and that those who make up that community are shaped by their discipleship to that Christ and their belonging in his community, it can be seen that such ethics must be different from other ethics."

7. Die toekoms m.b.t. die arme en die pasiënt

7.1 Benadering van die arme

Wat die arme betref sal die kerk meer as ooit vantevore die mens in sy/haar geheel moet benader. Vanuit 'n diep Christosentriese benadering sal daar na omvattende heil vir die hele mens gestreef moet word. Diep onder die indruk van die eise wat armoedeverligting aan die evangelie stel,

4 Conzelmann (1975:249) beklemtoon die heil in die opstanding: "Christ is not merely the first to be raised, but is constitutive for our being raised: the dead will be made alive 'in him'."

5 Aune (1997:337) toon die verband aan tussen die Lam se verheerliking en Daniel 7. Die teofanie van Daniel 7 word hier in die "investiture of the lamb" bevestig. Ook Mounce (1998:138) bevestig die heil wat deur die Lam kom. "By his sacrificial death the Lamb has taken control of the course of history and guaranteed its future." Die paradoks tussen Jesus wat uitgebeeld word as leeu en lam dui op die oorwinning wat Hy behaal, maar as die gekruisigde (Boring 1989:111). Johnson (1981:468) dui ook op die tema van die verwonde Messias: "Symbolically, the one on the throne thus authorizes the slain messianic King to execute his plan for the redemption of the world because in and through the Lamb, God is at work in history for the salvation of humanity." Die lyding van die Lam vir die saak van geregtigheid breek die mag van die magte en heerskappy (Kovacks & Rowland 2004:74). Die Christologie is ten spyte van die beeld van die verwonde Lam verhewe. Die Godheid van Christus word deurgaans beklemtoon (Osborne 2002:266).

sal die kerk vanuit die volledige mensheid van Christus na die naaste moet uitreik, terwyl daar vanuit die Goddelikheid van die Seun van God gestreef word om mense in hulle totaliteit met God te versoen.

Een van die belangrikste aspekte is om die mense in hulle nood raak te sien. Die kerk sal die instrument moet wees wat die gemeenskap rig op diegene onder hulle wat min het en diep kwesbaar is. So kan die kerk die gemeenskap inspireer. Die kerk sal dus steeds betrokke raak by dié mense wat die minste in die gemeenskap geag word.

7.2 Benadering van die pasiënt

Wat MIV/vigs betref sal die kerk meer as ooit vantevore haarself moet afvra wat die beste wyse is om betrokke te raak. Die kerk sal nie alleen die probleem van armoede moet hanteer nie, maar sal ook intensief by die sosiale en mediese probleme wat rondom armoede ontstaan betrokke moet raak.

Op watter praktiese wyse moet die pasiënt dan benader word? Getu en ook om voorkomende optrede te inisieer. Stillwaggon (2006:196) is van mening dat die hantering van MIV/vigs nie in isolasie moet plaasvind nie. Die redes wat hy aanvoer is die volgende:

- Seks en seksualiteit moet nie van ’n gesonde lewenshouding geskei word nie.
- Klinieke moet nie mense stigmatiseer deur as spesifieke MIV-klinieke bekend te staan nie.
- Programme wat aangebied word om ’n gesonde lewenstyl te kweek, moet ruimer as net MIV beweeg.
- Verskeie werkplek- en gemeenskapsprogramme wat MIV hanteer, doen niks om die omstandighede waaronder mense leef, wat tot die gedrag aanleiding gee, te verander nie. Dit sal dringend aandag moet geniet.

Pharaoh (2005:21) meen dat drie essensiële elemente in die hantering van MIV teenwoordig moet wees.

- die voorkoming van nuwe infeksies;
- die behandeling en versorging van mense wat met MIV leef; en
- die tempering van die huidige en toekomstige impak van die epidemie.

DeJong (2003:138) waarsku egter teen ’n eenvormige benadering waar die verskillende uitdagings nie in ag geneem word nie. Verskillende organisasies met verskillende uitgangspunte behoort ook verskillende benaderings te hê. Dit het na my mening ook betekenis vir die kerk. Die kerk se eie aard moet verreken word.

Dickinson (2007:34) wys op die groot gevaar dat mites oor MIV/vigs steeds versprei word en dat opvoeding noodsaaklik is om die mites te bestry. Desperate mense gryp die mites as oplossings aan. Die kerk sou deur duidelike riglyne te gee desperate mense met deeglik verantwoorde inligting te hulp kan kom.

7.3 Volledige benadering

Die kerk kan dus deur middel van die volgende direk by die uiterste eise van armoede en die epidemie betrokke raak:

- die skep van hoop in die lewe met die tweede Adam in die oorfloed van die genade in Hom;
- die gee van duidelike riglyne vir 'n etiese lewe en hoe om verantwoordelik op die eise van die moderne lewe te reageer;
- die hou van Christelike klinieke waar berading direk na toetsing kan volg;
- die verskaffing van primêre voedsel om die gebrek wat soms die siekte tot uiterste ellende laat oorgaan, teen te gaan;
- die bevordering van *koinonia* om mense in die kerk op te vang en behulpsaam te wees, sodat hulle ten spyte van hulle sonde en ellende die heil in Christus kan beleef; en
- die ontwikkeling van prosesse om armoede deur vennootskappe te verlig.

Die kerk is die nuwe gemeenskap op aarde. Die kerk moet waarlik hoop vir arm mense, sondaars en siekes skep.

8. Slot

Die uitdaging om MIV/vigs en armoede saam te hanteer, is groot en moet indringend, maar ook in nederigheid aangepak word. Die kerk kan nooit in haarself roem nie. Die kerk is wel gebroke, maar roem in die Here wat Homself vir die mense oorgegee het. Die kerk word so 'n baken van hoop in die gebrokenheid van ander deur self gebroke te wees. Die kerk wys egter na iemand wat meer bied as wat die kerk self in haar bestaan kan bied, naamlik die Here Jesus self.

Bibliografie

- ALLEN, L., COX, G. & MATLOCK, R. 2002. Family Dynamics when a Member of the Family has HIV/AIDS. *Transformation*, 19(1):82-87.
- ATTANASI, K. 2008. Getting in Step with the Spirit: Applying Pentecostal Commitments to HIV/AIDS in South Africa. *Political theology*, 9(2):193-208.

- AUNE, D.E. 1997. *Revelation 1-5*. Vol 52. (Word Book Commentary). Dallas: Word Book Publisher.
- AYERS, J.R. 1995. The Quagmire of HIV/AIDS Related Issues Which Haunt the Church *The journal of pastoral care*, 49 (2):201-212.
- BORING, M.E. 1989. *Revelation*. Interpretation: A Biblical Commentary for Teaching and Preaching. Louisville: John Knox.
- CHIRAMBO, K. 2008. *The political cost of AIDS in Africa: Evidence from six countries*. Pretoria: Idasa.
- CONZELMANN, H. 1975. *1 Corinthians*. Transl. By Leitch J.W. Philadelphia: Fortress.
- DeJONG, J. 2003. *Making an impact in HIV and AIDS: NGO experiences of scaling up*. London: ITDG.
- DICKINSON, D. 2007. *Talking about AIDS: A study of informal activities undertaken by workplace HIV/AIDS peer educators in a South African company*. Johannesburg: Wits Business School.
- DOOYEWEERD, H. 1969. *A new critique of theoretical thought. Vol. 11. The general theory of the modal spheres*. Transl. by Freeman D.H. and De Jongste, H. S.I.: The Presbyterian and Reformed Publishing Company.
- DUNN, J.D.G. 1988. *Romans 1-8*. Vol 38a. Word Biblical Commentary. Dallas: Word Book Publishers.
- FITZMYER, J.A. 1993. *Romans*. The Anchor Bible. New York: Doubleday.
- GETU, M. 2003. Christian Microenterprise Development and HIV/AIDS. *Transformation*, 20(1):55-60.
- HADDAD, B. 2006. "We Pray but we Cannot Heal": Theological Challenges Posed by the HIV/AIDS Crisis. *Journal of theology for Southern Africa*, 125:80-90.
- HAMOUDI, A.A. & SACHS, J.D. 2002. The economics of AIDS in Africa. In: Holme, M. (Ed.), *Aids in Africa*. 2nd ed. New York: Kluwer, 676-694.
- HARRISON, E.F. 1980. *Romans*. Frank E. Gaebelin (Ed.). The Expositor's Bible Commentary Vol 10). Grand Rapids: Zondervan.
- HEYNS, J.A. 1982. *Teologiese etiek. Deel 1*. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel Transvaal..
- JEWETT, R. 2007. *Romans*. Hermeneia – A Critical and historical Commentary on the Bible. Minneapolis: Fortress.
- JOHNSON, A.F. 1981. *Revelation*. Frank E Gaebelin (Ed.). The Expositor's Bible Commentary Vol 12. Grand Rapids: Zondervan.
- KAMARERA, F. 2004. Ministry and Pastoral Care in the Context of HIV/AIDS: The Rwandan experience. *Transformation*, 21(1):78-80
- KIRISWA, B. 2003. Pastoral Care and Counselling of Persons Living with HIV/AIDS. *African ecclesial review*. 21. UNAIDS, "AIDS Epidemic Update", December: 95-98.
- KOVAKCS, J. & ROWLAND, C. 2004. *Revelation*. Blackwell Bible Commentaries. Malden: Blackwell.
- MAGETO, P. 2005. A Silent Church = Death: A Critical Look at the Church's Response to HIV/AIDS. *Currents in theology and mission*, 32:4:295-298.
- MOMBO, E. 2005 Missiological challenges in the HIV/AIDS era KENYA . *Theology today*, 62 (2005):58-66
- MOO, D. 1996. *The Epistle to the Romans*. The New International Commentary on the New Testament. Revised edition. Grand Rapids: Eerdmans.
- MOUNCE, R.H. 1998. *The book of Revelation*. The New International Commentary on the New Testament. Revised edition. Grand Rapids: Eerdmans.

- MÜLLER, J.C. 2007. Lente in die Teologie: 'n opwindende ligstraal van hoop vir die kerk. *Verbum et ecclesia*, 28 (2):509-522.
- MWAURA, P.N. 2008 *Exchange*, 37:35-51.
- OSBORNE, G.R. 2002. *Revelation*. Baker Exegetical Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Baker Academic.
- PHARAOH, R. 2005. *Not business as usual: Public sector responses to HIV/AIDS in Southern Africa*. Pretoria: Institute for Security Studies.
- RICHARDSON, N. 2006. A Call for Care: HIV/AIDS Challenges the Church. *Journal of theology for Southern Africa*, 125:38-50
- SCHREINER, T.R. 1998. *Romans*. Baker Exegetical Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Baker Academic.
- STILLWAGGON, E. 2006. *AIDS and the ecology of poverty*. Oxford: Oxford University Press.
- VAN DER WALT, B.J. 2003. *Understanding and rebuilding Africa: From desperation today to expectation for tomorrow*. Potchefstroom: Institute for Contemporary Christianity in Africa.
- VAN DYK, P.J. & VAN DYK, A.C. 2007 Does the church deliver? Perceptions amongst South Africans about the role of the church in die HIV/AIDS field. *Verbum et ecclesia*, 28(2): 682-694.
- WEBSTER, W. 1982. The messenger and mission societies. In: Winter, R.D. and Hawthorne, S.C. *Perspectives on the world Christian movement: A Reader*. Pasadena: William Carey Library: 763-769.